

NAŠE PŘÍJMENÍ

ANOTACE:

Prostřednictvím aktivity se žáci dozvědí, jak vznikají česká příjmení. Spolu s rodiči se pokusí zjistit původ svého příjmení a jeho četnost v ČR.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět (1. stupeň ZŠ), člověk a společnost, (informatika a) informační a komunikační technologie

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV, VMEGS, MKV

OV: OVDS, IKT

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

DOPORUČENÝ VĚK: 10+

CÍLE:

Žáci:

- umí vysvětlit způsob vzniku českých příjmení,
- spolu s rodiči zkusí zjistit původ svého příjmení,
- s pomocí internetu zjistí četnost svého příjmení v ČR.

DĚLKA: 90 min. (2 vyučovací hodiny s cca týdenním odstupem)

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST 1** pro každého žáka
- **PRACOVNÍ LIST 2** do skupin
- psací potřeby

POSTUP:

1. Po projekci si sedneme do kruhu a provedeme reflexi filmu. Důraz klademe na vnější i vnitřní charakteristiky zvířat, která v příběhu vystupují (co dělala, jaká měla zaměstnání, čím byla užitečná apod.).
2. Poté rozdělíme žáky do dvojic a necháme je ke zvířatům z filmu vymyslet vhodná příjmení.
3. Při společném sdílení příjmení se zaměříme na důvod, proč žáci navrhli právě tato příjmení, čím se řídili. Společně s žáky rozdělíme vymyšlená příjmení do skupin podle společných znaků – **PRACOVNÍ LIST 1**.

4. V závěru hodiny zadáme domácí úkol – žáci se s pomocí rodičů pokusí zjistit původ svých příjmení.
5. Zároveň žáky vyzveme, aby s rodiči na webových stránkách <http://www.nasejmena.cz/nj/cetnost.php> zjistili, kolik lidí stejného příjmení, jako je jejich, žije v ČR.
6. V úvodu následující hodiny rozdáme žákům do skupin rozstříhaný **PRACOVNÍ LIST 2** – lístečky s příjmeními a názvy států. Vyzveme je, aby se pokusili příjmení přiřadit k typickému státu. Zhodnotíme jejich odpovědi a probereme splnění domácího úkolu – jakými jazyky se dorozumí jejich rodina a jak je jim znalost cizích jazyků prospěšná.
7. Potom požádáme žáky, aby se v tichosti seřadili od nejvíce četného příjmení až po nejméně četné.
8. Posadíme se s žáky do komunitního kruhu a vyzveme je, aby ostatním řekli, kolik lidí stejného příjmení žije v ČR a co zajímavého o svém příjmení zjistili.
9. V závěrečné části aktivity necháme žáky, aby do **pracovního listu 1** zaznačili původ svého příjmení a nakreslili sem erb, který jejich příjmení vyjadřuje.

REFLEXE:

Reflexe probíhá po dílčích krocích v průběhu celé aktivity. V závěrečné reflexi shrneme, co žáci o svém příjmení zjistili. Ptáme se jich, zda jsou se svým příjmením spokojeni, jaká příjmení se jim líbí, co si myslí o změně příjmení po svatbě či proč se podle nich sňatkem tradičně mění příjmení ženy, a ne muže... Je nutné, aby byla pro žáky vytvořena bezpečná atmosféra a nikdo se nikomu neposmíval, a to zvláště v případě problematických příjmení.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Po zhlédnutí filmu jsme následující hodinu českého jazyka trávili hledáním našich kořenů, přesněji zkoumáním příjmení. Povídali jsme si o tom, co jednotlivá zvířátka ve filmu dělala a jak bychom je pojmenovali. Potom jsem žákům za pomoci webu www.nasejmena.cz předvedla četnost svého příjmení a jeho zastoupení v ČR, na internetu jsem jim vyhledala jeho význam. Potom jsme se pokoušeli vyhledat význam a zastoupení několika zajímavých příjmení jich samotných. Přes víkend měli žáci za úkol sami (či s rodiči) prostřednictvím internetu najít vše o svém příjmení (četnost, zastoupení a význam) a přidat k tomu i ilustrační obrázek.

Po víkendu jsme se seřadili podle jména od nejčetnějšího po nejméně zastoupené a povídali jsme si o tom, jak se žákům jejich jméno hledalo, zda jsou s ním spokojeni a co jejich jména znamenají. Žáky zajímalo, proč mají někteří z nich jména tři (křest, jiná národnost: Rusko, Vietnam). Aktivita děti velmi bavila, rády se pochlubily se svými objevy a příběhy.

Shrnuto a podtrženo: Velmi hezká aktivita pro mladší žáky, které baví pracovat s internetem. Žáci rádi kreslili svůj erb i vysvětlovali ostatním, co jejich jméno znamená, odkud pochází a kolik jeho nositelů v ČR žije. Některých příjmení bylo skutečně málo a prakticky všichni jeho nositelé se napříč ČR znali. Děti byly překvapené, kolik žije v ČR lidí s příjmením Nguyen, a vyptávaly se svých vietnamských spolužáků na jejich předky (jména, důvody stěhování). Celkově hodnotím aktivitu velmi kladně i pro výuku českého jazyka (slovo tvorba, významy slov).

Lenka Haviárová, Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkal, Ústí nad Labem

NAŠE PŘÍJMENÍ

Vznik českých příjmení:

Odvozená z přídavných jmen

Nesklonná a nepřechylovaná

Odvozená z přírodnin

Odvozená od řemesel, povolání nebo společenského postavení osob

Odvozená od části lidského těla nebo tělesného znaku

Odvozená od lidské činnosti (slovesa)

Odvozená od národnosti, kmenové nebo etnické příslušnosti

Odvozená od křestních a rodných jmen

Odvozená od poživatin (včetně jejich konzumace)

Odvozená od staveb a budov

Odvozená od nějakého předmětu nebo jiného obecného pojmu

Odvozená z geografického názvu

Příjmení cizojazyčná (přejatá a počeštěná)

Odvozená z lidských vlastností

Odvozená z příbuzenského vztahu

Ostatní nezařazená

NAŠE PŘÍJMENÍ

Přiřaďte jednotlivá příjmení ke státům.

NOVÁK	ČESKÁ REPUBLIKA
ALEXEJEV	RUSKO
NGUYEN	VIETNAM
SCHULTZ	NĚMECKO
CHAMBERLAIN	ANGLIE

NOVÁK	ČESKÁ REPUBLIKA
ALEXEJEV	RUSKO
NGUYEN	VIETNAM
SCHULTZ	NĚMECKO
CHAMBERLAIN	ANGLIE

NOVÁK	ČESKÁ REPUBLIKA
ALEXEJEV	RUSKO
NGUYEN	VIETNAM
SCHULTZ	NĚMECKO
CHAMBERLAIN	ANGLIE

